

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, कु.अनुसूया शिवाजी पाटील यांनी "धर्मयुध्द"या कादंबरीचा चिकित्सक अभ्यास" या विषयावरील प्रबंधिकेचे संशोधनकार्य माझ्या मार्गदर्शनाखाली केले असून ते समाधानकारकरित्या पूर्ण केले आहे.

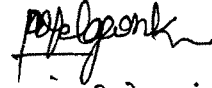
ही प्रबंधिका स्वतंत्ररित्या लिहिली असून यापूर्वी कोणत्याही विद्यापीठात ,अन्य परीक्षेसाठी सादर केलेली नाही.

सादरची प्रबंधिका शिवाजी विद्यापीठाच्या एम.फिल् (मराठी) पदवीसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

स्थळ :- कोल्हापूर.

दिनांक : 30/06/06

मार्गदर्शक

(प्रा.डॉ. प्रभावती येळगांवकर)

प्रतिज्ञापत्र

“धर्मयुद्धकादंबरीचा चिकित्सक अभ्यास” या विषयावरील सादरची प्रबंधिका मी शिवाजी विद्यापीठ एम.फिल मराठी पदवी परीक्षेसाठी लिहिली आहे.

ही प्रबंधिका अथवा तिची कोणताही भाग मी अन्यत्र कोणत्याही परीक्षेसाठी सादर केलेला नाही.

स्थळ : कळे

दिनांक : 30/6/2006

अभ्यासक

(अनुसया शिवाजी पाटील)

ऋणनिर्देश

मराठीतील 'धर्मयुद्ध'कादंबरीचा चिकित्सक अभ्यास' ही प्रबंधिका एम.फिल (मराठी) या पदवी परीक्षेसाठी सादर करताना मला अतिशय आनंद होत आहे. या संशोधन कार्यात मला अनेकांची प्रत्यक्ष अप्रत्यक्षपणे मार्गदर्शन लाभले ते सर्वजण माझ्याआ आनंदाचे वाटेकरी आहेत. त्या सर्वांची मी ऋणी आहे.त्यांचे ऋणनिर्देश व्यक्त करणे मी माझे कर्तव्य समजते.

माझ्या प्रबंधिकेचे मार्गदर्शक प्रा.डॉ. प्रभावती येळगांवकर विवेकानंद महाविद्यालय, कोल्हापूर यांचे मोलाचे मार्गदर्शन मला केले. संशोधन करताना लागणाऱ्या साधनसामुग्रीचा कसा वापर करायचा, कोणकोणती पुस्तके वापरायची तसेच वाचन विस्तार कसा वाढवावयाचा याचे मार्गदर्शन केले. आणि भावी काळात ही त्याचा उपयोग होणार आहे. या यांच्या मार्गदर्शनाबद्दल मी त्यांची सदैव ऋणी आहे आणि या ऋणातच सदैव राहणे पसंत करते.

शिवाजी विद्यापीठातील प्रा.डॉ. रवींद्र ठाकूर, प्रा.डॉ. विश्वनाथ शिंदे सरयांचे मार्गदर्शन लाभले व आशीर्वाद लाभला. विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे कार्याध्यक्ष प्रा.अभयकुमार साळुंखे व न्यू मॉडेल इंग्लिश स्कूल कोल्हापूरच्या प्राचार्या सौ.शुभांगी गावडे मॅडम यांची प्रेरणा व आशीर्वाद सदैव पाठीशी असल्याने प्रबंधिकेचे काम पूर्णत्वोकडे पोहोचले तसेच या स्कूलचा सर्व शिक्षक वर्ग व कर्मचारी वर्गाने मोलाचे सहकार्य केले त्यांची मी ऋणी आहे.

प्रबंध कार्याच्या सुरुवातीपासून म्हणजे एम.फिल. विषय निवडल्या पासून ते प्रबंध लेखन पूर्ण होईपर्यंत प्रा.सुभाष जाधव सर (संत गाडगेमहाराज महाविद्यालय कापशी)यांनी सिंहाचा वाटा उचलून एम.फिल च्या संशोधनकार्यात अतिशय मोलाचे सहकार्य केले. त्यांनी प्रकरण लेखन करताना वेळोवेळी योग्य त्या सूचना करून

साधनसामुग्री मिळवण्यात मदत केली व लेखन पूर्ण करून घेतले. त्यांच्या या सहकार्याबद्दल मी त्यांची ऋणी आहे आणि सदैव त्या ऋणातच राहण्याचे पसंत करीन.

तसेच या संशोधन कार्यासाठी माझे पती पत्रकार श्री.पांडुरंग भ. फिरींगे-पाटील माझे भाऊ सुनील पाटील, गजानन ,कृष्णात, प्रल्हाद पाटील व वहिनी सौ,जयश्री व सौ.मनिषा , सौ.अनिता व सौ.सारिका व माझ्या सासरची सर्व मंडळी यांचे मोलाचे सहकार्य ,प्रेरणा व आशीर्वाद लाभला.

या संशोधन कार्यासाठी माझ्या मित्र -परिवारानेही खारीचा वाटा उचलला आहे. सौ.सुप्रिया मगदूम ,साताप्पा मगदूम, अरूणा आपटे, भारती शिंदे मॅडम, ग्रंथपाल जयश्री पाटील, सुषमा शितोळे यामाझ्या सहकारी परिवारातील सदस्यांनी मला सहकार्य केले.त्याची मी ऋणी आहे. तसेच माझा मामेभाऊ शहाजी पाटील (मदन) याने ही मला मोलाचे सहकार्य केले.

संशोधनासाठी पुस्तक उपलब्ध होण्याचे एकमेव ठिकाण म्हणजे ग्रंथालय होय. बॅ.बाळासाहेब खेर्डेकर ,ग्रंथालय,विवेकानंद कॉलेज,कोल्हापूर यांचे प्राचार्य डी.ए. पाटील, ग्रंथालय व न्यू मॉडेल इंग्लीश स्कूल ,लायब्ररी कोल्हापूर या ग्रंथालयातून संदर्भ ग्रंथ त्या त्या ग्रंथालयातील ग्रंथपालांनी उपलब्ध करून दिल्याने मी त्यांची आभारी आहे.

आपल्या मुलीने उच्च शिक्षण घ्यावे म्हणून सतत धडपडणारे व प्रेरणा देणारे माझे वडील श्री. शिवाजी पाटील, आई सौ.पार्वती यांच्याशुभ आशीर्वाद पाठीशी घेवून मी ही शोधनिबंध पूर्ण केला.त्यांची प्रबळ इच्छा पूर्ण करण्याचा प्रयत्न केला.त्यादल मी सदैव ऋणी आहे. सौ.सारीका मोहरील व सौ. कांचन पाटील यांनीही मोलाचे सहकार्य केले. एम.फिल च्या प्रबंध लेखनास अशा अनेक व्यक्तींनी ज्ञात अज्ञातांनी मला सहकार्य केले त्या सर्वांची मी आभारी आहे.

अनुसया शिवाजी पाटील

अर्पण पत्रिका

माझे वडील श्री. शिवाजी गोविंद पाटील
व आई - पार्वती शिवाजी पाटील
यांना सविनय अर्पण.

अनुक्रमणिका

प्रकरण नं.	प्रकरणाचे नांव
प्रकरण पहिले	मराठी कांदबरी वाङ्मयाची ओळख व विकास
प्रकरण दुसरे	‘कर्ण’ या व्यक्तिरेखेवरील मृत्युंजय , राधेय आणि ‘धर्मयुध्द’ कादंबरी .
प्रकरण तिसरे	‘धर्मयुध्द’ कादंबरीचे वाङ्मयीन परीक्षण
प्रकरण चौथे	‘धर्मयुध्द’ मधील समाजजीवनाचे चित्रण
प्रकरण पाचवे	उपसंहार
प्रकरण सहावे	परिशिष्ट - संदर्भ सूची “